

Historien om L. Hammerich A/S

Kapitel 1: Grundlæggelsen [1855-1883]

Et handelsselskab bliver grundlagt 9. oktober 1855 på Fredens Torv 12 i Århus. Grundlæggeren er købmand J. C. Seidelin, der med selskabet åbner byens første specialforretning i bygningsartikler under navnet J. C. Seidelin. Det drejer sig om artikler som mursten, tagsten, skifer, cement og rør. Indtil 1855 blev der forhandlet bygningsartikler i mindre stil af flere århusianske købmænd, der fik deres varer fra danske teglværker og københavnske importører. Der havde hidtil ikke været nogen direkte import af udenlandske bygningsartikler til Århus, men med Seidelin bliver det ændret.

Da Seidelins forretning ser dagens lys, har Århus cirka 10.000 indbyggere. Tidens lokalavis, Aarhuus Stiftstidende, sørger for at formidle de lokale nyheder. 4. juli 1855 kan man blandt andet læse, at flere tilfælde af hundegalskab har betydet, at der er afgivet ordre om, at alle hunde skal holdes bundne eller udstyres med en mundkurv. I et forsøg på at holde antallet af herreløse hunde nede, skal alle hunde desuden bære et særligt polititegn. 5. oktober 1855 er der en notits om, at man har fundet liget af en udplyndret "mandsperson" med overskåret strube i skellet mellem Århus og Marselisborg marker. Og 16. oktober 1855 kan man holde sig opdateret med de århusianske markedspriser. Rug står for eksempel i 5 rigsdaler og 3 mark, smør koster 2 mark per pund, æg 2 mark for en snes, og prisen for en god malkeko er 6 rigsdaler. En mark svarer på dette tidspunkt til cirka 0,33 øre.

Specialforretningen J. C. Seidelin er både velfungerende og stor efter datidens forhold, varepriser og økonomi. Omsætningen fra for eksempel 1873-1882 ligger omkring 80.000 kroner årligt, og varelageret når typisk en værdi af cirka 10.000 kroner. Seidelin er kendt som en dygtig og retlinet købmand, og da der omkring 1870 er tale om at grundlægge byens første private bank, bliver han udset til at være direktør. Han indtræder som direktør for Aarhus Privatbank (senere kendt som Provinsbanken), sideløbende med at han driver sin forretning. I længden kan han dog ikke overkomme begge opgaver og sælger i januar 1884 forretningen og ejendommen Fredens Torv 12 til Louis Hammerich. Hermed er Seidelin-æraen forbi – og L. Hammerich-æraen påbegyndt.

Kapitel 2: Fra Seidelin til Hammerich [1884-1910]

Louis Hammerich overtager som 25-årig specialforretningen på Fredens Torv 12 efter købmand J. C. Seidelin, og forretningen skifter navn til L. Hammerich Forretning i Bygningsartikler. Louis Hammerich er handelsuddannet hos Hans Broge, der driver en stor, landskendt forretning med varer inden for blandt andet korn, kul, smør og kolonial. I en anbefaling fra Hans Broge i 1883 lyder det:

"Da Herr L. Hammerich nu forlader min Forretning for at virke som selvstændig Mand, er det mig en Trang ved Afslutningen af den Tid, han saaledes har samvirket med mig – nemlig fra November 1875 kun med Afbrydelse af hans Militærtjeneste – at medgive ham dette Vidnesbyrd om den fulde Tilfredshed, jeg stedse har næret med hans Gjerning, og den Agtelse, jeg har for hans Dygtighed, alvorlige og retsindige Karakter, og den Overbevisning, jeg har, om at han i sin fremtidige Virksomhed fortjener ubegrænset Tillid for Solidaritet og Paalidelighed. Jeg udtaler dette særlig ligeoverfor Enhver, Indland og Udland, som jeg tillader mig at regne for mine Handelsvenner, og da han etablerer sig her i Byen fra Nytaar af, saa beder jeg enhver af mine Venner, som kan være ham til nogen Tjeneste, at vise ham al Imødekommen, hvorfor jeg vil være saa taknemmelig, som om den var udvist mod mig selv. Hans Broge, Aarhuus, d. 7. December 1883."

Da Louis Hammerich overtager forretningen, har den en årsomsætning på 70.000 kroner. Omsætningen vokser støt. I løbet af det første år øges den til 120.000 kroner og på femte år når

den 200.000 kroner. I den første af de årsberetninger, som Louis Hammerich med sirlig håndskrift skriver fra 1884 og fremefter, lyder det beskedent fra den unge købmand: "Uagtet jeg savnede ethvert Kjendskab til den Forretnings Natur, jeg havde overtaget, var jeg dog saa heldig strax det første Aar at forøge Omsætningen fra 70.000 kr. til 120.000 kr."

I slutningen af 1880'erne bliver de første cementfabrikker grundlagt i Danmark. Købmand Louis Hammerich er med til at oprette cementfabrikken "Dania" ved Mariager Fjord og fungerer som eneforhandler i Århus frem til 1928, hvor fabrikken går ind under Den Danske Cementcentral i København. I 1889 bliver L. Hammerich Forretning i Bygningsartikler hovedforhandler for Hasle Klinker, Bornholm, i Århus, netop som produktionen påbegyndes (virksomheden forbliver hovedforhandler helt frem til midten af 1970'erne). Sammen med teglværksejer Rolf Heide køber forretningen i 1901 teglværket "Kragelund" i Højbjerg ved Århus. Teglværket producerer cirka 3 millioner mursten om året, men bliver dog solgt igen i 1918.

I 1894 køber Louis Hammerich galeasen "Ellen Margrethe" af Aalborg. Skibet fragter blandt andet cement fra Mariager, tagsten fra teglværker ved Flensborg Fjord, ildfaste materialer, klinker og glaserede rør samt krybber fra Bornholm og Sverige. Den lille rederivirksomhed kan dog ikke betale sig på længere sigt, og skibet sælges i 1904. Skibets historie slutter dog ikke her. Skiftende ejere, navneforandringer m.m. må skibet lægge skrog til gennem årene. Og det eksisterer fortsat den dag i dag (2007).

Selskabets omsætning vokser støt i disse år, og for at imødekomme den øgede efterspørgsel køber L. Hammerich Forretning i Bygningsartikler i 1894 "Fru Kaspersens Plads" i Grønnegade i Århus. Prisen for den ekstra lagerplads er på det tidspunkt 14.500 kroner. Ud over danske bygningsartikler oparbejder virksomheden salg af udenlandske bygningsartikler. Hidtil har selskabet købt en stor del af dem gennem københavnske importfirmaer, men efterhånden udvides sortimentet med varer importeret direkte fra udenlandske fabrikker som engelsk og tysk cement, tagskifer fra Norge, Rhin-egnene og Port Madoc i Wales, engelske og svenske klinker samt ildfaste sten. Desuden udvider selskabet sortimentet med blandt andet rørvæv fra egen fabrik i Allingåbro. Voksende efterspørgsel og begyndende engroshandel betyder, at L. Hammerich Forretning i Bygningsartikler ved århundredskiftet har en omsætning på mere end 300.000 kroner.

I 1909 kan Louis Hammerich fejre 25-års jubilæum som selvstændig.

Kapitel 3: Omdannelse til aktieselskab [1911-1926]

Forsat vækst afstedkommer et ønske om at omdanne virksomheden, der på dette tidspunkt kalder sig L. Hammerich Specialforretning i Bygningsartikler, til aktieselskab. Og 29. september 1911 stiftes A/S L. Hammerich & Co. med registreringsnummer 645 og en aktiekapital på 200.000 kroner. Prokuristerne Niels Christensen og Thomas Christian Nielsen er medstiftere, hvoraf Co'et i aktieselskabets navn kommer. De forlader imidlertid selskabet i 1913, hvor de stifter det konkurrerende selskab Christensen & Nielsen. A/S L. Hammerich & Co. viderefører samtlige forhold fra det tidligere selskab og overtager ejendommene Fredens Torv 12 og Grønnegade 57-59. A/S L. Hammerich & Co. er nu et familieejet aktieselskab med Louis Hammerich som direktør og eneaktionær.

Under Første Verdenskrig bliver virksomheden ligesom andre byggefirmaer berørt af standsning af import og stagnation inden for byggeriet. Samtidig stiger varepriserne til det tre- til firedobbelte. Virksomhedens omsætning falder betydeligt under krigen, men selskabet er godt rustet og tager del i det opsving, der finder sted efter krigens afslutning. Og i 1920 stiger omsætningen betydeligt og runder 1 million kroner til trods for, at varepriserne fra 1922 til 1925 falder til en tredjedel af priserne under krigen. Louis Hammerich køber under Første Verdenskrig Provstgården i Mols Bjerger

nær Ebeltoft som feriebolig til sin familie. Her mødes familiens medlemmer, når det lader sig gøre eller for at fejre større begivenheder. Turen til Mols foregår i hestevogn, så det siger sig selv, at det ikke er hver weekend, man ses.

I 1923 ansættes Louis Hammerichs søn, Paul Hammerich, som prokurist i firmaet efter en handelsuddannelse i Danmark og udlandet. Hensigten er, at han senere skal overtage direktørstolen efter Louis Hammerich og dermed udgøre et generationsskifte i A/S L. Hammerich & Co.

Kapitel 4: Fra Fredens Torv til Grønnegade [1927-1930]

I 1927 bygger A/S L. Hammerich & Co. nye og større kontor- og lagerbygninger i Grønnegade 57-59, hvor lagerpladsen også tidligere er blevet udvidet. Ejendommen på Fredens Torv 12 bliver solgt, og i oktober 1927 flytter selskabet hele sin forretning til Grønnegade (Aldi har i dag til huse her). Her indrettes desuden et udstillingslokale til fremvisning af nye bygningsmaterialer, som spænder vidt og tilpasses tidens krav og efterspørgsel. Den årlige omsætning er på 1 ¼ millioner kroner.

I de efterfølgende år leverer selskabet materialer til Aarhus Person- og Godsbanegaarde, Aarhus Toldkammer, Aarhus Teater, Aarhus Havn, Aarhus Oliefabrik foruden hospitaler, banegårde, slagterier, mejerier m.m. I modsætning til virksomhedens første år, hvor den væsentligste omsætning ligger i Århus og Midtjylland, består omsætningen nu i stigende grad i engrossalg fra lager samt direkte leverancer fra danske og udenlandske fabrikker til købers plads.

I 1929 udsendes et festskrift for 75-året for selskabets grundlæggelse.

Kapitel 5: Generationsskifte [1931-1936]

Samtidig med at A/S L. Hammerich & Co. flytter i nye og moderne lokaler, sker et generationsskifte. Louis Hammerich dør i 1931 efter 47 års virke i firmaet. Han er i Århus-kredse blandt andet kendt for sin funktion som værge for Aarhus Domkirke samt sit engagement i Aarhus Teater og Den Gamle By. Sønnen Paul Hammerich, som allerede i 1927 er blevet meddirektør, bliver nu ny enedirektør. Selskabet udvikler sig under hans virke til en markant landsdækkende engrosforretning. Paul Hammerich får dog kun få år som enedirektør, da han i 1936 dør i en alder af blot 43 år. Aage Filtenborg bliver ny direktør. Han har været ansat i en årrække, inden han overtager direktørstolen. Aage Filtenborg er en markant person og en fremsynet forretningsmand. Han fører virksomheden videre til at blive en betydende landsdækkende engrosforretning.

I 1936 bliver legatet "Grosserer L. Hammerich og Hustru Ellen, f. Liisbergs Legat" stiftet i Århus til minde om afdøde Louis Hammerich og hans hustru Ellen Hammerich. Paul Hammerich fostrer idéen om at etablere en familiefond til støtte for en hastigt voksende familie og medarbejderstab i selskabet. Desværre dør Paul Hammerich få måneder, inden hans idé bliver til virkelighed. Legatet bliver dog en realitet og eksisterer stadig den dag i dag (2007).

Kapitel 6: Etablering af A/S Troldehede Pladeindustri [1935-1938]

I 1935 får A/S L. Hammerich & Co. øjnene op for en fabrik beliggende i Troldehede i Vestjylland: A/S Troldehede Pladeindustri. Fabrikken, der tidligere var klædefabrik (omkring 1924), producerer byggematerialer af gran- og fyrretræ i et område, hvor jorden er billig, der er rigeligt med arbejdskraft, og råvarerne er lige ved døren. Produkterne hedder Danatex og Troldekt. A/S L. Hammerich & Co. med Aage Filtenborg i spidsen ser tidligt potentialet i byggematerialerne, der er billige og stærke. Og netop den kombination er væsentlig i kølvandet på byggekrisen i begyndelsen af 1930'erne. Der er på nuværende tidspunkt et udbredt behov for at bygge godt – og billigt.

Hvor der i 1866 var hedearealer og i 1902 gran- og fyrreplantager, står der i 1936 et moderne fabriksanlæg til fremstilling af den eneste danske træfiberplade, Danatex, og en sideløbende produktion af træbetonpladen Trolldtekt. I en folder fra 1936 hedder det sig:

"Som et Led i 'Det danske Hedeselskab's Arbejde for bedre Udnyttelse af jydsk Skove og Plantager og til Modarbejdelse af Arbejdsløsheden oprettes A/S Trolldhede Pladeindustri med Fabrik i Trolldhede, hvor der af Træ fra Hedeselskabets Plantager fabrikeres 2 nye 100 pct. Danske Isolerings- og Byggeplader: Danatex – rene Træfiberplader og Trolldtekt – Letbygningsplader af dansk Træ og dansk Portland Cement" [*Trolldtekt – før og nu, 1936*].

Fabrikken i Trolldhede giver arbejde til områdets beboere og en ugeløn på omkring 10 kroner. Men fabrikken repræsenterer også andet end arbejde for området; den er nemlig en af de første bygninger i Trolldhede med elektrisk lys.

Selskabet opkøber et betydeligt antal aktier i A/S Trolldhede Pladeindustri. Man ser et stort potentiale i fabrikken, der på det tidspunkt ejes af lokale landmænd og skovejere. Sammen med det københavnske branchefirma Axel Prior Aktieselskab og Det Danske Hedeselskab køber A/S L. Hammerich & Co. senere de øvrige aktionærer ud. Hedeselskabet indtager dog gradvist en mere tilbagetrukket rolle, men er fortsat garant for leverancer af træ.

Aage Filtenborg er drivkraften i videreudviklingen af A/S Trolldhede Pladeindustri.

Han sætter skub i produktionen og effektiviserer salg og afsætning. Produktionen begynder omkring 1930, efter at der i en årrække er blevet fremstillet lignende plader i udlandet til isolering af vægge og lofter. Med videreførelsen af Trolldtekt og Danatex produktionen viser A/S L.

Hammerich & Co., at virksomheden også har fået øjnene op for det moderne byggemateriale, der til sammen forener vigtige egenskaber som: styrke, isoleringsevne og letvægtighed.

Forventningerne til den danske træbeton er store, og den spås en god fremtid, hvor anvendelsen i den moderne danske byggeindustri vil kunne betyde besparelser i millionklassen i form af mindre brændselsforbrug ved opvarmning af bygninger i erhverv og landbrug.

Kapitel 7: Historien om Trolldtekt

Trolldtekt træbetonpladen er en isolerings- og letbygningsplade, der fremstilles udelukkende af dansk træ fra Det Danske Hedeselskabs jyske plantager og skove samt dansk cement.

Produktionen af Trolldtekt begynder omkring 1930 på A/S Trolldhede Pladeindustri i Trolldhede i Vestjylland. Det særlige ved træbetonpladen er, at man blander grove træuldsspåner med grå cement. Når træ er omsluttet af cement, kan det hverken brænde eller rådne. Trolldtekt-pladen kan dermed foruden at isolere mod kulde, varme og lyd føje brandsikker til listen af egenskaber. Det er den isoleringsplade, A/S L. Hammerich & Co. med tiden vælger at satse 100 procent på.

I 1937 beskrives Trolldtekt som:

"Isolerings- og Letbygningsplader, der bestaar af mineraliseret Træuld (Træ fra Det danske Hedeselskabs Plantager) og dansk Portland Cement. Trolldtekt isolerer mod Varme og Kulde mere end 10 Gange så godt som Mursten. [...] En 5 cm Trolldtekt Væg isolerer omtrent som en 2 Stens Mur. [...] Trolldtekt er meget modstandsdygtig over for Ild (flammesikker) og upaavirkelig af Frost. [...] Trolldtekt er lyddæpende, vejrbestandig, [...] let at haandtere og bearbejde, kan saves, bores og sømmes i. [...] Trolldtekt er lige anvendelig i enhver Bygningsart i Forbindelse med Træ, Jern, Beton, Mur eller som selvstændige Skillerum. Desuden finder Materialet udstrakt Anvendelse ved ombygning og Istandsættelse af gamle Bygninger" [*Trolldtekt beskytter mod kulde, varme, fugt, støj – 1937*].

Udover at være et billigt og stærkt materiale er kravene til pladernes udseende ved produktionens begyndelse begrænsede. Som isoleringsmateriale bliver træuldspaderne efterhånden trængt tilbage af andre materialer. Trolldtekt-pladerne undergår dog løbende en forædling mod

akustikregulerende beklædningsplader til loft og væg. Den grå cement bliver suppleret med hvid cement, den grove træuld med en finere træuldsspån, pladernes finish optimeres, og Troldekt opnår indeklimamærkning efter Dansk Indeklimamærknings ordning i 1998. I kraft af de gode lydabsorberende og brandhæmmende egenskaber vinder Troldekt hurtigt anerkendelse blandt rådgivere og arkitekter. Pladernes naturlige og rustikke udseende indgår i fin harmoni med andre naturmaterialer som plankegulve eller parket, men foretrækkes også i stigende grad som kontrast til moderne materialer som glas og stål.

Kapitel 8: Historien om Danatex

Danatex er navnet på en presset blød træfiberplade til isolering mod kulde og varme. Den er fremstillet af træ fra Det Danske Hedeselskabs plantager og udviklet, så den kan konkurrere med tidens udenlandske isoleringsplader. Produktionen af Danatex begynder ligesom Troldekt omkring 1930 på A/S Troldehede Pladeindustri i Vestjylland. Danatex-pladen er et resultat af, at Det Danske Hedeselskab i 1866 begynder at beplante de store, jyske hedearealer med gran og fyr. Beplantningen af heden udvikler sig, så der i 1930'erne er godt 90.000 hektar hedeplantage bestående af primært rødgran. Samtidig begynder Det danske Hedeselskab i samarbejde med Teknologisk Institut at udvikle en dansk træfiber-isoleringsplade af hedens træer – i lighed med de isoleringsplader, der hvert år importeres fra udlandet. Samarbejdet bærer frugt, og i 1935 får A/S L. Hammerich & Co. sammen med andre interesserede investorer øjnene op for fabrikken i Troldehede – midt i Jyllands store hedeplantage – A/S Troldehede Pladeindustri. Her bliver den danske træfiberplade, der får navnet Danatex, fremstillet af danske arbejdere og af dansk materiale. Der bliver lagt vægt på, at det er et 100 procent nationalt produkt, der sikrer arbejde til mange af egnens beboere, dels i plantagen og dels på fabrikken. I en folder fra 1938 hedder det: "Naar De bruger Danatex, støtter De dansk Industri" [*Danatex*].

Udover sin gode isoleringsevne har Danatex træfiberpladen imidlertid den uheldige egenskab, at den kan brænde. Skærpede krav fra brandmyndighederne medfører forbud mod at anvende Danatex i offentligt byggeri. Kun i privat byggeri er det tilladt. Det sætter gang i produktudviklingen af hårdere pressede plader, der lever op til de skærpede krav. Den nyudviklede plade, Danpanel, produceres dog desværre i et uhensigtsmæssigt mål. Dertil kommer, at produktionen af Danatex og Danpanel er meget energikrævende, og i slutningen af 1970'erne vælger man derfor at stoppe produktionen.

Kapitel 9: Stigende efterspørgsel kræver mere lagerplads [1939-1945]

Det går rigtig godt for A/S L. Hammerich & Co. i slutningen af 1930'erne. Produktionen af danske isolerings- og byggeplader kører derudad og er en såkaldt "Triumf for dansk Industri" [*Hvorfor anvende udenlandske Træfiberplader?, 1937*]. Omsætningen runder i 1941 2,6 millioner kroner. I selskabet er pladsen ved at være knap, og der er behov for flere kvadratmeter. Derfor investeres der i 1939 i ekstra lagerplads på en 7.500 kvadratmeter stor grund på hjørnet af Vestre Ringgade og Daugbjergvej over for Vesterbro Trælasthandel. På det tidspunkt er det næsten som at flytte på landet, da der ikke ligger meget andet end Aarhus Gasværk i området. Virksomheden kunne med fordel have købt mere jord på tidspunktet, da væksten skal vise sig at fortsætte. I 1974 flyttes lageret nemlig til en 50.000 kvadratmeter stor grund i Skejby.

Den stadige vækst og fremgang bliver midlertidigt sat på pauseknappen, da Anden Verdenskrig bryder ud. A/S L. Hammerich & Co. må affinde sig med fem års konstant varemangel fra udlandet og store problemer med transport af varer. Under krigen bliver Troldekt pladerne transporteret med hestevogn til den nærmeste jernbane, som fragter det videre. Det er dog besværligt. Fabrikken i Troldehede kører på lavt blus som følge af den lave efterspørgsel, og medarbejderne bliver sendt hjem. Produktionen af Troldekt kommer dog i gang igen efter halvandet års stop.

Krigen har dog også nogle mere løjerlige bivirkninger. Firmaets biler kører generelt med gasgeneratorer under krigen, men nogle af bilerne opnår benzintilladelse. Det er imidlertid uhyre vanskeligt at skaffe dæk. Det samme gælder for modstandsbevægelsen, som altid mangler køretøjer. Og da A/S L. Hammerich & Co. har forbindelser til modstandsbevægelsen, vender ledelsen det blinde øje til, når en bil pludselig bliver "stjålet", hvilket sker ret hyppigt. Når bilen senere "overraskende" blev fundet parkeret i nærheden af kontoret i Grønnegade, kunne den nemt have fået udskiftet sine dæk. Dækkene havde været så ringe, at "tyven" havde været nødt til at stjæle dæk eller komplette hjul for at kunne udføre sin opgave. Forsikringsselskabet reagerer med stor skepsis over for de mange tyverier, som behørigt bliver anmeldt af den århusianske virksomhed.

Kapitel 10: Årene efter Anden Verdenskrig [1945-1955]

I 1945 er krigen langt om længe forbi. Tiden efter Anden Verdenskrig er en vanskelig tid for selskabet såvel som for mange andre danske og europæiske virksomheder. Ved krigen afslutning mister A/S L. Hammerich & Co. værdifulde agenturer for væg- og gulvfliser som resultat af, at Tyskland er blevet delt i øst og vest. Det lykkes dog ved ihærdig indsats at finde nye fabrikker i Vesttyskland, Portugal og Italien. Derved genopnår selskabet en stærk position for keramiske væg- og gulvmaterialer. Internt i virksomheden bliver Sven Hammerich i 1947 udnævnt til direktør sideordnet med Aage Filtenborg som administrerende direktør.

I Troldehede er råmaterialerne heldigvis lige ved døren, og der er rigeligt med arbejdskraft i Vestjylland. Desuden er der efter krigen et stort behov for genopbygning og at bygge nyt. Det betyder, at der i årene efter Anden Verdenskrig atter kommer gang i salget af Troldekt og Danatex.

I 1947 skænker Louis Hammerichs enke, Ellen Hammerich, Provstgården i Mols Bjerge til Grosserer L. Hammerich og Hustru Ellen, f. Liisbergs Legat.

I 1951 installeres en automatisk telefoncentral i Grønnegade i Århus. Årsomsætningen er nu 7,8 mio. kroner.

I 1955 fejres 100-års dagen for firmaets grundlæggelse med en personaleudflugt til København.

Kapitel 11: Troldekt med nye øjne [1956-1969]

I slutningen af 1950'erne og 1960'erne begynder man at tænke i nye og anderledes anvendelser af Troldekt-pladerne. Hidtil har det primære formål været at isolere mod kulde og varme. Nu begynder man også at få øjnene op for anvendelsesmuligheder i for eksempel idræts- og sportshaller. Anvendelsesmuligheder, som senere bliver udvidet og kommer til at præge billedet af Troldekt. Det sker på baggrund af, at træuldspladerne som isoleringsmateriale efterhånden får skarp konkurrence og bliver trængt tilbage af andre og bedre materialer såsom mineraluld og flamingoplader. Samtidig begynder man i højere grad end tidligere at tænke funktion og udseende sammen. Der kommer dog til at gå en årrække, før de nye anvendelsesmuligheder for alvor ser dagens lys.

I 1964 opstilles Danmarks første fuldautomatiske anlæg til fremstilling af træbetonplader i Troldehede. A/S L. Hammerich & Co's lager på hjørnet af Vestre Ringgade og Daugbjergvej omstiller driften til palleterede varer og gaffeltrucks. Det er et stort skridt i et byggematerialelager, hvor materialerne førhen blev håndteret enkeltvist. Det er en rationalisering, der er tidsbesparende og med til at øge omsætningen, da det nu bliver nemmere at sælge hele paller af et byggemateriale. Omsætningen runder i 1964 20 millioner kroner.

Kapitel 12: Investeringer og kriser [1970-1979]

1970'erne er præget af såvel imponerende investeringer som knugende kriser. I 1970 dør administrerende direktør Aage Filtenborg. A/S L. Hammerich & Co. har kort forinden opkøbt Filtenborgs aktier i firmaet. Og Sven Hammerich fortsætter som enedirektør frem til 1977, hvor han går på pension og i stedet indtræder i bestyrelsen. Carl Erik Olesen og Peter Hammerich, 3. generation af Hammerich-familien, udnævnes til direktører.

I samme periode flytter selskabet sit lager fra Vestre Ringgade til en 50.000 kvadratmeter stor grund på P. O. Pedersens Vej i Skejby i Århus Nord. Med en lagerhal, der måler 117 meter i længden, 42 meter i bredden og en samlet investering på 9 millioner kroner, er virksomheden sikret moderne lagerplads et godt stykke tid fremover. Og hvis der viser sig at være behov for mere plads, er der sat plads af til en hal af samme størrelse beliggende parallelt med den nuværende bygning. Ved udflytningen i 1974 er der endnu ikke taget stilling til, hvornår det kommer til at ske.

Selskabets administration bliver indtil videre liggende i Grønnegade. Det er kun lageret og ekspeditionen, der flyttes fra Daugbjergvej til Århus Nord. Men hensigten er, at hele virksomheden med tiden skal flyttes ud og samles på den store grund. Ejendommen på Daugbjergvej sælges til Det Danske Trælastkompagni. Udvidelsen sikrer A/S L. Hammerich & Co. omtale af flere omgange i aviser som Aarhus Stiftstidende, Demokraten, ErhvervsBladet og Jyllands-Posten i løbet af det halve år, opførelsen står på. Virksomheden har i 1974 en årsomsætning på 52 mio. kroner.

Det er ikke kun i Århus, men også i Troldehede, at der sker store begivenheder i 1970'erne. Et nyt fabriksafsnit bygges og tages i brug i 1974 på trods af, at tiden er præget af olie-, byggekriser og en generel afmatning. Der investeres desuden i en forstærkning af salgsindsatsen. I 1977 hærger imidlertid en kraftig påsat brand A/S Troldehede Pladeindustri, hvor det gamle fabriksafsnit nedbrænder. Fabrikken er heldigvis godt forsikret, hvilket betyder, at den hurtigt reetableres og kan fortsætte produktionen.

Kapitel 13: 125-års jubilæet [1980]

Torsdag den 9. oktober 1980 fejrer A/S L. Hammerich & Co. 125-året for virksomhedens grundlæggelse med stor festivitas. Jubilæumsdagen fejres med en reception i Grønnegade og tanker tilbage til den spæde begyndelse i 1855. I anledning af jubilæet kan selskabets kunder købe udvalgte produkter til jubilæumspriser. Priserne svarer til 1855-priser i hele oktober. Det gælder:

Wolf Klinker – jubilæumspris per stk. kr. 1,25

Wessel Vægfliser – jubilæumspris per stk. kr. 0,98

Gaya Marazzi Gulvfliser – jubilæumspris per stk. kr. 0,98

Selskabets varesortiment består i 1980 af et bredt udvalg af byggematerialer, der foruden Troldekt blandt andet tæller glaserede stentøjsrør, Wolf gulvklinker, Ostara-, Marazzi- og Wessel boligkeramik.

I Troldehede kan man fem år senere fejre 50-års jubilæum. Det bliver fejret med en festlig sammenkomst for medarbejdere og samarbejdspartnere på Borris Hotel ved Troldehede.

Kapitel 14: Fra detail til engros [1980-1985]

Efter nogle år med bedring i byggeriet indledes 1980'erne med en byggekriser – i kølvandet på oliekrisen. Efterspørgslen på byggematerialer er kraftigt faldende, og det nye lagerbyggeri på P. O. Pedersens Vej i Århus Nord tynger på budgettet. Resultatet er, at ejendommen sælges til naboen Kosan Crisplant. Samtidig påbegyndes en gennemgribende omstrukturering af varesortimentet, da

A/S L. Hammerich & Co. har besluttet fremover at sætte 100 procent på Troldekt og nogle få handelsvarer.

I forbindelse med omstruktureringen og frasalget af ejendommen i Århus Nord vinker selskabet farvel til sine håndværkerkunder. Virksomheden går over til at drive ren engrosvirksomhed, og al handel med fliser, klinker og traditionelle byggematerialer udgår. Hidtil har hovedomsætningen netop ligget på handelsvarer, men med omstruktureringen forsvinder godt 90 procent af sortimentet. De resterende varer flyttes til Troldhede, hvor der er tilstrækkeligt med lagerplads.

1980'erne er præget af store omvæltninger hos A/S L. Hammerich & Co. I 1981 dør direktør Carl Erik Olesen, og Peter Hammerich fortsætter som enedirektør. 1982 er et skelsættende år, da det for alvor er her, at virksomhedens gennemgribende omstrukturering træder i kraft. I kølvandet på den flyttes selskabets varelager til Troldhede, og salgsorganisationen bliver nedlagt. De tilbageværende medarbejdere overflyttes til A/S Troldhede Pladeindustri, og Peter Hammerich forlader virksomheden for at søge nye udfordringer.

Sven Hammerich bliver igen administrerende direktør for selskabet, der sammen med A/S Troldhede Pladeindustri flytter til nye kontorlokaler på Klamsagervej i Åbyhøj. Selskabet går i det daglige under navnet Troldhede Pladeindustri. Efter et år med mange misforståelser og forklaringer over for kunder, beslutter bestyrelsen dog at tage det velkendte Hammerich-navn i brug igen. Knud Thomasen fungerer fra 1982 som daglig leder for begge selskaber.

Begyndelsen af 1980'erne er også tidspunktet, hvor virksomheden overtager de sidste af Hedeselskabets aktier. Axel Prior-aktieposten blev overtaget i slutningen af 1970'erne, og A/S Troldhede Pladeindustri er nu et helejet datterselskab. Tiden er præget af mange forhandlere og et stort udbud af byggematerialer, samtidig med at byggeriet i Danmark er præget af stilstand. Omsætningen af Troldekt er dog stigende.

Kapitel 15: Erhvervsmand sætter gang i L. Hammerich & Co. [1980'erne]

I begyndelsen af 1980'erne bliver der som bekendt vendt op og ned på tingene hos A/S L. Hammerich & Co. Erhvervsmanden Thorkild Bjerglund Andersen, der er mangeårigt medlem af virksomhedens bestyrelse, arbejder målbevidst med at udvikle det "nye" Troldhede Pladeindustri. Han kommer fra Aarhus Savværk og træder til, netop som A/S L. Hammerich & Co. har behov for omstrukturering og nytænkning, og begge dele bliver hurtigt opfyldt.

Efter omstruktureringen i 1982-83 bliver Thorkild Bjerglund Andersens indflydelse og erfaring med produktionsvirksomheder for alvor synlig. Den stærkt stigende efterspørgsel på Troldekt udnyttes gennem forædling af sortimentet og effektivisering af driften i Troldhede. Der er ikke længere dyre ejendomme, der tynger på budgettet. I stedet tjenes der mange penge, som reinvesteres i A/S L. Hammerich & Co. Selskabet oplever fremgang og får desuden ekstra medvind, da byggebranchen i disse år gennemlever asbestkrisen. Virksomheden nyder godt af denne krise, hvor loftsplader udskiftes ved mindste mistanke om asbest. Det resulterer i en øget efterspørgsel på Troldekt, der i stadig stigende grad bliver anvendt som beklædningsplade andre steder end i industri- og landbrugsbygninger, som hidtil var de primære anvendelsessteder. Nu udvikles Troldekt, og man får øjnene op for nye anvendelsesmuligheder som blandt andre skoler og institutioner.

Fremgangen fortsætter, og selskabet reinvesterer mange penge i A/S Troldhede Pladeindustri. Produktionsanlægget bliver moderniseret, og der investeres i ny og mere effektiv tørreovn samt nyt skære- og faseanlæg.

I 1988 overtager Thorkild Bjerglund Andersen A/S L. Hammerich & Co., hvor han har siddet i bestyrelsen siden 1973. Han afgiver i sensommeren et tilbud om at opkøbe samtlige aktier i selskabet efter i løbet af foråret at have sonderet terrænet blandt bestyrelse og hovedaktionærer. På det tidspunkt kender medarbejderne ikke til deres nye ejer, men den indledende skepsis fortager sig hurtigt, da Thorkild Bjerglund Andersen overtager den daglige ledelse.

Kapitel 16: Dødsfald og direktørskifte [1990-1994]

I 1990'erne fortsætter effektiviseringen af driften. Da direktør Sven Hammerich dør i 1991, udnævner Thorkild Bjerglund Andersen i stedet Henning Fruelund Andersen til direktør. Han er en af Thorkild Bjerglund Andersen bestyrelseskollegaer i Aarhus Oliefabrik, og Thorkild Bjerglund Andersen selv fortsætter som bestyrelsesformand. Den daglige leder Knud Thomasen dør imidlertid i 1992, og Thorkild Bjerglund Andersen overtager direktørposten i A/S Troldehede Pladeindustri. A/S L. Hammerich & Co. flytter fra Klamsagervej i Åbyhøj til Aarhus Savværks lokaler på Søren Nymarks Vej i Højbjerg.

Umiddelbart herefter indsætter Thorkild Bjerglund Andersen Peter A. Poulsen som direktør. Han afløser Henning Fruelund Andersen, der fortsætter i bestyrelsen, hvor Thorkild Bjerglund Andersen igen er formand.

Kapitel 17: Fra Højbjerg til herregård [1995-1999]

I midten af 1990'erne køber Thorkild Bjerglund Andersen herregården Østergaard af Torben Dahl Olesen, der i sin tid købte gården, som har hørt sammen med herregårdene Moesgaard og Vilhelmsborg ved Århus. Østergaard ligger mellem Mallings og Solbjerg og kan føres tilbage til omkring 1440. Herregården er ved overtagelsen i dårlig stand, især hovedbygningen. Thorkild Bjerglund Andersen sætter derfor en gennemgribende renovering og nyindretning af alle herregårdens bygninger i gang. Og i slutningen af 1997 kan A/S L. Hammerich & Co. flytte fra Søren Nymarks Vej i Højbjerg og tage en del af lokalerne på Østergaard i brug. Det er hårdt tiltrængt, da medarbejderstaben efterhånden kræver mere plads.

I Troldehede mærker medarbejderne for alvor i 1990'erne, at der er kommet nye kræfter til. Arbejdsprocesser bliver automatiseret og effektiviseret. Maskiner bliver udskiftet og opgraderet. Håndtering af for eksempel råtræ, der tidligere krævede op til seks mands arbejdskraft, kræver nu én. Høvle, der tidligere var manuelt styrede, bliver automatiserede. Og otte mand styrer det, der tidligere udgjorde arbejde til tyve personer. På et tidspunkt er medarbejderstaben i Troldehede helt oppe på 80-100 medarbejdere fordelt på to skift. På grund af rationalisering og effektivisering bliver tallet i denne periode reduceret til godt 50 medarbejdere, der til gengæld er fordelt på fire skift.

I slutningen af 1990'erne får man øjnene op for nye anvendelsesmuligheder for træbeton og akustikløsninger fra A/S L. Hammerich & Co. Troldekt opnår i 1998 indeklimateknik efter Dansk Indeklimamærknings ordning. Virksomheden er i det hele taget inde i en markant udviklingsperiode både produktions- og produktmæssigt, og det kommer til at sætte sit præg på selskabets fremtid.

Kapitel 18: L. Hammerich går i ét med væggen [2000-2005]

Årene fra 2000-2005 udgør en markant udviklingsperiode for A/S L. Hammerich & Co. Peter A. Poulsen er direktør, og Thorkild Bjerglund Andersen er bestyrelsesformand. Selskabet har genvundet sin økonomiske styrke, og resultatet er, at virksomheden begynder at opdyrke nye markeder – også i udlandet.

Man begynder desuden at få øjnene op for nye anvendelsesmuligheder med træbeton ud fra nøgleord som god akustik, effektiv brandsikring og et sundt indeklima. Oprindeligt blev Troldekt produceret til og anvendt som beklædnings- og isoleringsmateriale i vægge og lofter, i industri- og landbrugsbygninger. Men i det stille undergår træuldspladerne en forædling i retning af at blive akustikregulerende beklædningsplader til lofter og vægge i privatboliger, kontorer, klasselokaler, institutioner, banker, kirker m.fl. Og i A/S L. Hammerich & Co. er man glad for og stolt af at kunne sige, at firmaets produkter går i ét med væggen. Troldekt bliver nemlig til en serie af akustikprodukter med blandt andet indbygget lys, lyd, ventilation og dekoration. Akustikløsningerne udvikles i samarbejde med kompetente fagspecialister, heriblandt arkitekter, og løsningerne bliver nogle af de mest anvendte til sikring af et godt lyd- og indeklima i Danmark.

Direktør Peter A. Poulsen og Thorkild Bjerglund Andersen kører parløb i en årrække, indtil sidstnævnte dør i 2005. Næsten indtil sin død er Thorkild Bjerglund Andersen arbejdende bestyrelsesformand i selskabet. Da han dør, deles boet, og hans hustru, Mette Bjerglund Andersen, overtager – foruden Østergaard – Snæildgård og Bendixminde, som Thorkild Bjerglund Andersen også ejer. Hans fire børn arver A/S L. Hammerich & Co. samt A/S Troldekte Pladeindustri i fire lige portioner. Og en professionel bestyrelse indsættes. Den består af Keld T. Lauritsen (tidligere ejer af Marius Hansen facader), Albert Beckenkamp (tidligere adm. direktør i KFK) og Nils Nygaard, Kolding (aktiv virksomhedsejer).

I 2005 bliver administrationsbygningen i Troldekte hædret med en forskønnelsespris af Troldekte og Omegns Borgerforening. Tidligere blev bygningen beboet af driftsledere gennem tiden; i dag fungerer den som reception og kontor for A/S Troldekte Pladeindustri's kunder og medarbejdere.

9. oktober 2005 kan A/S L. Hammerich & Co. fejre sit 150-års jubilæum.

Kapitel 19: Nyskabende løsninger til nye kundegrupper [2006-2009]

Umiddelbart efter Thorkild Bjerglund Andersens død i februar 2005 vælger Peter A. Poulsen at forlade selskabet for at søge nye udfordringer. Direktør Keld Toft Lauritsen indsættes som arbejdende bestyrelsesmedlem, indtil Peer Leth i 2006 bliver selskabets nye direktør.

Peer Leth tiltræder i en periode, hvor virksomheden er i gang med at forfine sine produkter og vinde hjerter hos nye typer af kunder. L. Hammerich A/S bliver det let forkortede navn efter forskellige markedsføringstiltag. Fra primært at producere loftsbeklædning til industri, institutioner og landbrug er virksomheden nu begyndt at udvikle nyskabende akustikløsninger til de minimalistiske privatboliger med mange hårde flader, som vinder mere og mere frem. Og til kontorbyggeri, hvor især de åbne rum sætter akustikken på prøve. Finere strukturer, flere farvemuligheder og systemløsninger med indbygget lys og lyd er led i udviklingen af "den multifunktionelle loftsflade". Samtidig appellerer flere af de nyudviklede løsninger til æstetikken – og de visuelt elegante projekter gør det nemmere at markedsføre sig over for såvel arkitekter som designbevidste boligejere. I 2008 bliver L. Hammerich hædret med en pris for den bedste stand i Byggecentrums showroom, hvor boligejerne siden 2007 har kunnet opleve et bredt udvalg af Troldekt akustikløsninger til hjemmet.

L. Hammerich A/S udskifter ultimo 2007 adressen på herregården Østergaard i Malling med større lokaler på Sletvej i Tranbjerg.

Mere end 2 millioner kvadratmeter Troldekt plader forlader fabrikken på et år, og 2007 bliver også rekordår, inden den globale finanskrisen for en stund tager toppen af aktivitetsniveauet.

På markedsføringsfronten forenkler virksomheden sit logo og sit visuelle udtryk. Det er en del af en større proces, som også omfatter en fornyelse af virksomhedens hjemmeside, der siden 1999 har gjort det muligt for Troldekt at kommunikere direkte til andre grupper end forhandlerne. I 2007 udkommer også første nummer af Troldekt magasinet, som er tænkt, skrevet og produceret med tanke på Hammerichs vigtigste relationer: forhandlere, kunder, samarbejdspartnere og medarbejdere. Magasinet er et af tiltagene i udviklingen hen imod en større grad af synlighed og tættere kunderelationer – ikke mindst over for arkitekterne, der flere gange om året får de dugfriske Troldekt magasiner som et indstik i fagbladet Arkitekten.

Kapitel 20: Et nyt navn og en ny dagsorden driver væksten (2010-2014)

L. Hammerich A/S bruger akustikpladernes 75-års-jubilæum som en anledning til at skifte navn til Troldekt A/S. For hvorfor ikke benytte sig af, at man har et af dansk byggeris mest kendte og anerkendte brands? Samtidig slår virksomheden nye toner an i sit strategiske fokus: Det handler om bæredygtighed.

En Troldekt akustikplade består af dansk træ og cement uden nogen skadelig kemi. Det har i årtier været en selvfølge for virksomhedens medarbejdere, men på tærsklen til et nyt årti bliver fordelene ved opskriften mere synlige udadtil. Det danske Indeklimamærket, valget af træ fra PEFC-certificerede skove og et fokus på at bruge CO₂-neutralt brændsel på fabrikken er nogle af de første tiltag, som kunderne møder. Netop de tre ting bliver fremhævet, da direktør Peer Leth i marts 2010 får overrakt Byggeriets Miljøpris af daværende HKH Kronprins Frederik. Det bliver ikke sidste gang, at Troldekt og den danske kongefamilie krydser veje.

Som en af få SMV'er i Danmark tilslutter Troldekt sig FN's frivillige initiativ for samfundsansvar – UN Global Compact. Her forpligter virksomheden sig til at overholde principper inden for samfundsforhold, menneskerettigheder, anti-korruption og miljø. Hele forsyningskæden tæller med, og Troldekt udarbejder en Code of Conduct, som alle nøgleleverandører underskriver.

I 2010 udgiver Troldekt sin første CSR-rapport, som hvert år dokumenterer fremskridtene over for FN. Og der er mange fremskridt at berette om.

I 2011 bliver Troldekt en af pionererne inden for Cradle to Cradle-designkonceptet. Alle træbetonprodukterne bliver Cradle to Cradle Certified®, hvilket betyder, at Troldekt arbejder strategisk med områderne materialesundhed, genanvendelse, vedvarende energi, forvaltning af vand og social ansvarlighed. Året senere træffer virksomhedens ledelse et vigtigt valg om at basere hele forretningsstrategien på principperne i Cradle to Cradle.

Et partnerskab med DONG bliver indgået for at sikre, at strømforbruget på fabrikken er baseret på el fra snurrende vindmøller. I 2013 udkommer Troldechts første miljøvaredeklarationer (EPD'er), som er gået efter i sømmene og verificeret af en uvildig tredjepart. Det hele resulterer i, at Troldekt løber med endnu en fornem pris – strategiprisen ved CSR Awards 2014 – foran hæderkronede virksomheder som Velux og A.P. Møller-Mærsk.

Der blæser i den grad nye vinde over både fabrikken i Troldehede og hovedkontoret i Tranbjerg. Det afspejler sig også i omsætningen, og Troldekt rammer i 2014 et nyt rekordår, der viser, at virksomheden har brugt finanskrisearene på at lægge et solidt fundament for fremtidens Troldekt.

Kapitel 21: Flere markeder kræver fordoblet fabrik (2015-2018)

De danske arkitekter har for alvor taget Troldekt til sig, og dansk arkitektur er i høj kurs hos vores nabo mod syd. Derfor vælger Troldekt i 2015 at stifte sit første datterselskab uden for Danmark.

Tilgangen er at se Tyskland som et hjemmemarked på linje med Danmark og møde de tyske arkitekter på tyske betingelser. Erfarne lokale salgskonsulenter starter salget op fra det nye kontor i Hamburg, og i takt med at ordrerne vokser stabilt, bliver teamet hurtigt større.

Allerede i 2016 føjer Troldekt endnu et hjemmemarked til og åbner kontor i Malmø, Sverige. Vurderingen er, at træbaserede akustikplader passer godt til det svenske marked, hvor træ er et foretrukket byggemateriale.

Kombinationen af internationalt udsyn og en voksende efterspørgsel i Danmark sætter nu for alvor pres på fabrikskapaciteten. Selv med treholdsskift og weekendhold kan Troldekt kun lige nå at levere alle de ordrer, der kommer ind. Derfor giver ejere og bestyrelse grønt lys til massive udvidelser af fabrikken.

Det står hurtigt klart, at en planlagt udvidelse på 40 procent kun lige rækker til den aktuelle vækst. Så en fremsynet bestyrelse beslutter hurtigt at investere yderligere 180 millioner kroner i at fordoble kapaciteten med 12.000 kvadratmeter ekstra fabriksplads.

En ny malerhal, ekstra støbe- og tørrelinjer samt en lager- og logistikhal er nogle af de byggeprojekter, medarbejderne kan følge tæt med i, mens de producerer for fuldt tryk på de eksisterende linjer. Med udvidelsen følger den nyeste robotteknologi – til gavn for både arbejdsmiljø og klimaaftryk. Højeffektive tørreovne er en af grundene til, at Troldekt på tre år kan skære næsten 30 procent af energiforbruget per produceret enhed. Og et nyt malerianlæg sørger for at opsamle og genanvende spildt maling, så spildet falder med 70 procent.

Den vestjyske finansminister Kristian Jensen fra Venstre, er med til at klippe snoren, da den nye fabrikslinje står klar i starten af 2019. Året efter hædrer Dansk Industri (DI) Troldechts grønne omstilling med tildelingen af DI Prisen. Peer Leth genopfrisker den royale etikette og får overrakt prisen af HKH Kronprinsesse Mary på scenen i Industriens Hus – dog uden et håndtryk, da verden nu er blevet ramt af en pandemi, som fører forskellige restriktioner til nærkontakt med sig.

Kapitel 22: Karakterfulde design og rekordår i en pandemi (2019-2020)

Selvom Troldekt for alvor er trådt ind på den internationale scene, kommer råvarerne i akustikpladerne stadig fra egen "baghave". Træet er rødgran fra jyske skove, og cementen er fra Aalborg Portland. Det skal vise sig at blive en stor konkurrencefordel, da en coronavirus fra den kinesiske by Wuhan vokser ud af kontrol og i det tidlige forår 2020 lukker store dele af verdenssamfundet ned.

Virksomheder kan pludselig ikke få leveret varer på tværs af verden, men samtidig er byggeriet på kogepunktet. Boligejere, som må blive hjemme fra ferie, bruger pengene på at renovere – og fremrykkede offentlige investeringer sætter ekstra tryk på efterspørgslen. Byggeriet i Danmark sætter ny rekord i 2020, og det samme gør Troldekt på et niveau, der bare få år forinden havde lydt som en fjern fantasi.

Med beskyttende tiltag som håndsprit og værnemidler til medarbejderne kører begge fabrikslinjer i Troldekte for fuldt tryk gennem corona-året. Andre brancher har tomme ordrebøger og må sende

medarbejdere hjem i den paradoksale pandemiperiode, der på tragisk vis også koster mange menneskeliv verden over.

Noget af det, der baner vejen for Trolldtekts højere omsætningstal er en ny tilgang til design. I nogle år har Trolldtekts udviklere eksperimenteret med specialdesign som for eksempel den bølgede træbetonplade Trolldtekt® wave, der i 2016 vinder Trolldtekts første German Design Award. Ad flere omgange kan internationale arkitektstuderende byde ind med deres innovative designidéer i idékonkurrencen Trolldtekt Award, hvor vinderne kommer fra blandt andet Spanien og Tyskland.

Gennembruddet kommer i 2019 med lanceringen af en industrielt produceret designserie. Efter et grundigt forarbejde tæller serien ni forskellige design med fræsede spor i overfladen, mønstre og særlige dimensioner. Arkitekterne omfavner de nye muligheder for at kombinere god akustik med karakterfuldt design, og serien høster flere danske og internationale priser.

Især produktet Trolldtekt line med langsgående spor finder vej ind i kontorer, restauranter og private hjem. Succesen får Trolldtekt til senere at føje flere produkter til designserien – blandt andet Trolldtekt v-line med v-spor, som i modsætning til de andre designløsninger har en tykkelse på 25 mm i stedet for 35 mm.

Kapitel 23: Nye irske ejere vil gøre Trolldtekt global (2021-)

Væksten, bæredygtighedsrejsen og de nye design er motorer for Trolldtekts branding. Og opskriften på succes går ikke upåagtet hen i branchen. Da Thorkild Bjerglund Andersens arvinger beslutter at gøre Trolldtekt klar til et salg, står en af verdens førende byggekoncerner klar i kulissen.

Den globale Kingspan Group med base i Irland deler visionen om at sænke byggeriets klimaaftryk. Matchet er stærkt, og en aftale falder på plads. I 2022 bliver Trolldtekt en del af koncernen og står nu stærkt rustet til fortsat international vækst.

Med Kingspans knowhow i ryggen begynder en yderligere professionalisering af virksomheden, der holder fast i sit navn, sine lokationer og sit hold af kompetente medarbejdere.

Parallelt med ejerskiftet udmønter Trolldtekts større synlighed sig i et år med flere fornemme priser:

- På tærsklen til 2022 vælger en jury af anerkendte tyske arkitekter at tildele Trolldtekt prisen som "Architects' Darling" i kategorien Cradle-to-Cradle Challenge (bæredygtighed).
- I sensommeren 2022 modtager Trolldtekt royal hæder. Kongehuset, Danish Export Association og Udenrigsministeriet hylder virksomhedens succesfulde indtog i Tyskland og tilgangen til bæredygtighed. Det bliver til endnu et møde med HKH Kronprins Frederik, som overrækker den pris, han selv har lagt navn til: HRH Crown Prince Frederik International Business Award.
- Trolldtekt når også i 2022 at modtage den tyske bæredygtighedspris, Deutscher Nachhaltigkeitspreis, for sine helt nye akustikplader, der er baseret på den CO₂-reducerede cementtype FUTURECEM™.

Inden 2022 rinder ud, sker der også et skifte i direktørstolen i Tranbjerg. Peer Leth takker af efter 16 år og efterlader sig en virksomhed, der er blevet både større og mere international.

Produktionskapaciteten er nu på cirka 6 millioner kvadratmeter akustikplader om året – over tre gange så meget, som da han kom til.

I stolen sætter sig 42-årige Michael Heeager Nystrup, som skal føre Troldekt længere frem på den globale scene. Han kommer direkte fra syv år i et andet dansk selskab i Kingspan-koncernen, LOGSTOR. Her har han haft ansvaret for salg og marketing, product management, forretningsudvikling og digitalisering. Alt sammen vigtige komponenter i en virksomhed med internationale ambitioner.

Med et skarpt blik for Troldechts stærke kultur og medarbejdernes passion tager Michael Heeager Nystrup straks fat på opgaven. I det kommende halvandet år åbner Troldekt selskaber i UK & Irland samt Norge – og overtager desuden alle træbetonaktiviteter i det hollandske selskab Isolco. Medarbejderstaben nærmer sig hastigt 200, så trods råderum over flere kvadratmeter på Sletvej, må også depotrum omdannes til kontorer

I 2025 fejrer Troldekt akustikplader 90-års jubilæum. Selvom kikkerten i disse år er rettet mod nye lande, er Danmark fortsat et kernemarked. En af jubilæumsårets første milepæle er derfor også åbningen af et helt nyt showroom i hjertet af Aarhus. Dermed har Troldekt showrooms i begge Danmarks to største byer – og både i Aarhus og København er adressen i Vestergade. Her kan arkitekter, fagfolk og private boligejere opleve, hvordan designet af Troldekt akustikplader er løftet til nye højder.

Det var i centrum af Aarhus, at virksomhedens historie begyndte i 1855. Og det er stadig herfra, den skrives 160 år senere.

Troldechts direktørrække:

J. C. Seidelin – 1855-1884

Købmand J. C. Seidelin åbner Århus' første specialforretning i bygningsartikler på Fredens Torv 12. Forretningen J. C. Seidelin er både stor og velfungerende efter datidens forhold, varepriser og økonomi. Han er selv kendt som en dygtig og retlinet købmand, og da der i 1870 er tale om at grundlægge byens første private bank, bliver han udset til at være direktør. Han indtræder derfor som direktør for Aarhus Privatbank (senere kendt som Provinsbanken). Han kan dog ikke overkomme begge gøremål og sælger i 1884 sin forretning til Louis Hammerich.

Louis Hammerich – 1884-1931

Louis Hammerich (1859-1931) er født i Flensborg (hvor faren er politimester) ud af en søskendeflok på syv. Hans familie bliver nødt til at flygte til Danmark, da krigen bryder ud i 1864. Hans barndomshjem bliver Guldsmidgade nr. 18 i Århus, og skolegangen bliver henlagt til Katedralskolen. Senere kommer Louis Hammerich i lære hos Hans Broge, der driver en stor, landskendt forretning. Her tilbringer han otte år til stor tilfredshed for både ham selv og Hans Broge. Som 25-årig overtager han Århus' første specialforretning i bygningsartikler på Fredens Torv efter J. C. Seidelin. Forretningen kører godt med Louis Hammerich ved roret, og hvert år gør han status over det forgangne år i form af sirligt nedskrevne årsregnskaber. I 1885 gifter Louis Hammerich sig med Ellen Liisberg, datter af Rådmand H. Liisberg. De får sammen i alt ti børn, der vokser op på Fredens Torv og senere på familiens landsted "Søholt" i Risskov. Under Første Verdenskrig opkøber Louis Hammerich Provstgården i Mols Bjerge nær Ebeltoft som feriebolig til sin familie.

I Århus-kredse er Louis Hammerich blandt andet kendt for sin funktion som værge for Aarhus Domkirke samt sit engagement i Aarhus Teater, Den Gamle By og som aktivt medlem af mange bestyrelser blandt andet Hedeselskabet, Aarhus Trælasthandel, Hans Schourup, Brdr. Kier og Aarhus Handelsforening. I 1907 modtager han Ridderkorset af Dannebrog og senere Kommandørkorset af såvel første som anden grad. Louis Hammerich dør i 1931 efter 47 års virke i virksomheden. I et eftermæle lyder det: "Med Louis Hammerich er en Aarhus-Købmand af den gamle Skole, der havde Raad til at have og hævde Forretningsprincipper, gaaet bort, en Gentleman-Købmand, en Aarhusianer af den gamle kultiverede Patriciertype, et fint og nobelt Menneske, der med fuld Ret kunde have sat som sit Valgsprog: Mit Hjem, min By, mit Land – min Gud!"

Paul Hammerich – 1931-1936

Paul Hammerich (1893-1936) er Louis Hammerichs tredje søn. Han bliver handelsuddannet hos H. Schmidt i Flensborg og opholder sig i en årrække i Filippinerne, Indonesien, Japan og Mexico, mens han arbejder i Det Transatlantiske Co. i København. I 1921 bliver han ansat som direktør i Bech, van Sielen & Co. i New York, og fra 1922-1923 fungerer han som direktør for Århus Oliefabrik i Singapore. Han ansættes i A/S L. Hammerich & Co. i 1923 som prokurist og udnævnes i 1927 til direktør. Da Louis Hammerich dør i 1931, bliver han enedirektør. Paul Hammerich tager initiativ til oprettelsen af Grosserer L. Hammerich og Hustru Ellen, f. Liisbergs Legat. Han dør imidlertid i en alder af blot 43 år, få måneder inden legatet bliver stiftet i 1936.

Aage Filtenborg – 1936-1970

Aage Filtenborg (1899-1970) bliver ansat i A/S L. Hammerich & Co. i 1919 og har dermed arbejdet i selskabet i en årrække, inden han bliver direktør i 1936, da Paul Hammerich dør. Aage Filtenborg er en markant og fremsynet person, der er med til at sætte gang i selskabet. A/S L. Hammerich & Co. går under hans virke fra at være lokalforretning til at blive landsdækkende engrosforretning.

Sven Hammerich – 1947-1991

Sven Hammerich (1910-1991) er Louis Hammerichs sjette søn og yngste barn. Han tager i 1927 realeksamen fra Aarhus Katedralskole og fortsætter i sin fars fodspor ved at gå købmandsvejen. Sven Hammerich tager en købmandsuddannelse i Balle og handelseksamen fra Niels Brock Handelsskole efterfulgt af en årrække som dragon ved Jyske Dragonregiment i Randers. Han videreuddanner sig på flisefabrikker i Tyskland samt hos Masonite Ltd. i England og Frankrig. Sven Hammerich bliver i 1937 ansat i A/S L. Hammerich & Co. og kan i 1977 fejre 40-års jubilæum. Fra 1947 er han direktør sideordnet med administrerende direktør Aage Filtenborg. Da sidstnævnte dør i 1970, fortsætter Sven Hammerich som enedirektør. I 1977 overtager Peter Hammerich, tredje generation, direktørstolen, og Sven Hammerich indtræder i bestyrelsen. Fra 1982 og frem til sin død i 1991 indsættes han dog igen som direktør i selskabet. Sven Hammerich nærer en livslang interesse for heste og er i en årrække formand for Århus Rideklub, bestyrelsesmedlem i Dansk Rideforbund og er desuden certificeret springdommer.

Carl Erik Olesen – 1977-1981

Carl Erik Olesen (1919-1981) er født og opvokset i Aalborg. Han kommer fra støbegods-branchen og har stort kendskab til byggebranchen. I 1942 ansættes Carl Erik Olesen i A/S L. Hammerich & Co., midt i 1960'erne bliver han underdirektør og i 1977 direktør. Da Carl Erik Olesen dør i 1981, bliver Peter Hammerich enedirektør.

Peter Hammerich – 1977-1982

Peter Hammerich (1940) er søn af Sven Hammerich. Han er født og opvokset i Århus, hvor han i 1956 tager realeksamen fra Aarhus Katedralskole. Peter Hammerich bliver handelsuddannet hos

Carl F. Petersen, Århus, efterfulgt af en årrække ved Gardehusarregimentet. I 1965 afslutter han HH fra Niels Brock Handelsskole og kan efterfølgende føje merkonom i markedsføring og finansiering fra Århus Købmandsskole på sit uddannelsesforløb. Peter Hammerich arbejder i en årrække som eksportsekretær hos Grindsted Products, Århus (Danisco) og i England. I 1969 bliver han ansat i A/S L. Hammerich & Co., hvor han fra 1977 er direktør. I forbindelse med en intern omstrukturering i 1982 forlader han selskabet. I årene herefter er Peter Hammerich ansat i forskellige virksomheder, blandt andet aktieselskabet Carl Christensen og Telia Telecom A/S frem til sin pension i 2003.

Thorkild Bjerglund Andersen

Thorkild Bjerglund Andersen (1924-2005) er født i Børkop ved Vejle som yngste søn af savværksejer Anders Andersen. Han bliver uddannet på Niels Brocks Handelsskole i København og bliver efter en årrække ved Trækompagniet i København ansat på Aarhus Savværk, som han senere overtager. I 1960'erne foretager Thorkild Bjerglund Andersen mange rejser til Fjernøsten, hvor han opkøber teaktræ til den stadigt voksende industri af teaktræsmøbler i Europa. Senere etablerer han en virksomhed i Singapore til forarbejdning af træ fra Burma til møbler med henblik på eksport til Europa og USA. Thorkild Bjerglund Andersen driver international virksomhed, samtidig med at han nærer stor interesse for dansk landbrug. I 1963 køber han Snærdigaard ved Odder, Mallegården kommer til i midten af 1970'erne, Bakkegaarden i 1983, Bendixminde i 1986 og herregården Østergaard i 1994. I mere end 25 år er Thorkild Bjerglund Andersen desuden finsk konsul.

Thorkild Bjerglund Andersen har mange års erfaring med at drive produktionsvirksomhed og ser med det samme, at selskabets handelsaktiviteter har behov for en gennemgribende omstrukturering. Stram styring af virksomhedens produktion efter efterspørgslen bærer frugt, og A/S L. Hammerich & Co. begynder hurtigt at tjene penge igen. Thorkild Bjerglund Andersen overtager i 1988 hele selskabets aktiekapital, som også indebærer A/S Troldekte Pladeindustri. Dygtig ledelse og store investeringer for at effektivisere både drift og produktion resulterer i fortsat fremgang – godt hjulpet af gunstige konjunkturer for især Troldekt. Han sidder i A/S L. Hammerich & Co.'s bestyrelse fra 1973 og er arbejdende bestyrelsesformand frem til sin død i 2005. Herefter arver hans fire børn virksomheden ligeligt mellem sig.

Henning Fruelund Andersen – 1991-1996

Henning Fruelund Andersen (1928) tiltræder som administrerende direktør i A/S L. Hammerich & Co. i 1991, da Sven Hammerich dør. Han er bestyrelsesmedlem i blandt andet Aarhus Oliefabrik og kommer fra en direktørstilling i Østen. Henning Fruelund Andersen og Thorkild Bjerglund Andersens kender både hinanden fra bestyrelsesarbejdet og Østen, og hans kvalifikationer gør ham til den rette som ny direktør. Henning Fruelund Andersen er direktør frem til 1996, hvor Peter A. Poulsen overtager direktørstolen.

Peter A. Poulsen – 1996-2005

Peter A. Poulsen (1962) er skovridder og ligesom Thorkild Bjerglund Andersen aktiv i Dansk Skovforening. Peter A. Poulsen bliver udnævnt til direktør i A/S L. Hammerich & Co., da firmaet er flyttet fra Klamsagervej i Åbyhøj til Aarhus Savværks lokaler på Søren Nymarks Vej i Højbjerg.

Peter A. Poulsen er med til at lægge fundamentet for den rivende udvikling, som Troldekt kommer til at gennemgå i de efterfølgende år. Han tager blandt andet de første skridt i retning af en automatisering af produktionen, hvor færre mand kan bemande flere skift i takt med udviklingen af maskinparken.

Det er også Peter A. Poulsen, der ser potentialet i at videreudvikle de klassiske træbetonplader, så de bliver attraktive i flere bygningstyper. For eksempel er han med til at lancere Troldekt ventilation, som den dag i dag er med til forene god akustik og et sundt indeklima i skoler og kontorer.

Umiddelbart efter Thorkild Bjerglund Andersens død vælger Peter A. Poulsen at fratræde som direktør.

Peer Leth – 2006-2022

Peer Leth (1965) er født og opvokset i Århus. I 1985 bliver han efter to års læretid udlært hos Jyda i Brabrand, hvorefter han bliver ansat i virksomheden Schock Danmark, der leverer beslag til møbelindustrien. Karrierevejen inden for salg fører Peer Leth til en stilling som salgschef hos virksomheden Ottensten i Århus, der forhandler trykløftværktøj til håndværk og industri. Fra 2001 til 2006 kan han kalde sig direktør ved Danske Trælast, hvorefter han i 2006 tiltræder som direktør i A/S L. Hammerich & Co.

Peer Leth tiltræder, netop som selskabet går fra at være produkt- til konceptleverandør. Han har mange års erfaring fra byggebranchen og kan dermed styrke selskabets muligheder for at opdyrke nye forretningsområder og markeder. Med Peer Leth forstærkes virksomhedens udvikling hen imod en større grad af synlighed og tættere relationer til arkitekter og fagspecialister.

Michael Heeager Nystrup – 2022-

Michael Heeager Nystrup (1980) kommer fra Harlev ved Aarhus og bor som barn flere år i Venezuela. Han vender hjem til Danmark for at studere økonomi og Business Administration i Aalborg. Karrieren går omkring DTF Travel, Wrist Ship Supply og KMD, før han kommer til et andet dansk Kingspan-selskab, LOGSTOR. Her arbejder han i over syv år som Vice President for salg og marketing.

Det betyder også, at Michael Heeager Nystrup kender Kingspan indefra, da han tiltræder som direktør for Troldekt i efteråret 2022. En primær opgave for den ambitiøse direktør bliver at geare Troldekt til international vækst, og i de næste par år åbner datterselskaber i både Norge, UK & Irland samt Benelux, samtidig med at virksomheden skærper flere af sine processer.

Michael Heeager Nystrup lægger vægt på, at han vil bevare virksomhedens stærke og passionerede medarbejderkultur. Passionen for mennesker og planet bliver også et omdrejningspunkt i virksomhedens nye værdigrundlag.

Kært barn med mange navne – selskabets navne gennem tiden

1855-1884: J. C. Seidelin

Fra 1884-1911: L. Hammerich Forretning i Bygningsartikler

1911: L. Hammerich Specialforretning i Bygningsartikler

1911-2006: A/S L. Hammerich & Co.

2006-2010: L. Hammerich A/S

2010-: Troldekt A/S